

මිහින්තලා කණ්ඨක චෛත්‍යය ආශ්‍රිත ස්වාභාවික භායනකාරක

එච්.එන්.එම්. ගුණසේකර¹, ඩබ්.එන්.කේ. ප්‍රනාන්දු², බී.එම්.අයි.ඩී. බාලසූරිය³

කණ්ඨක චෛත්‍යය මිහින්තලා කන්ද ආශ්‍රිත භූමි ප්‍රදේශයට අයත්ව පිහිටා ඇත. අඩි 425 ක් පමණ වට ප්‍රමාණයකින් යුත් අඩි 40 ක් පමණ උසකින් යුත් මෙම දාගැබේ ලංකාවේ දක්නට ඇති උසස් ගණයේ වාහල්කඩ සතරක් මෙහි පිහිටා ඇත. කණ්ඨක චෛත්‍ය ආශ්‍රිතව සිදුකරන ලද ක්ෂේත්‍ර ගවේෂණය තුළින් එම චෛත්‍ය ආශ්‍රිත ස්වාභාවික භායනකාරක හඳුනාගැනීමට හැකියාව ලැබේ. ඒ අතර පාරිසරික හේතුකාරක වන හිරු එළිය හේතුකරගෙන නිරතුරුවම ලැබෙන උෂ්ණත්වය මගින් කණ්ඨක චෛත්‍යය ගර්භය භායනයකට ලක්ව ඇත. එසේම දකුණු වාහල්කඩ කැටයම් සහිත ගල් කුළුණු මතුපිට පැළුම් ඇතිවීමත් කුට්ටි ලෙස වෙන්වීම හෙවත් කුට්ටිබණ්ඩනයක් සුර්යතාපය නිසා ඇතිවී තිබෙන භායනයන් වේ. එලෙසම ප්‍රදක්ෂිණා පථය මතුපිට පතුරු ගැලවීයාම හෙවත් ව්‍යාස්ථරණයක් දැකගත හැකිය. ස්තූප ගර්භයේ නැගෙනහිර වාහල්කඩට ආසන්නයේ ඇති සිංහ රුවකට සමාන සිතුවම උෂ්ණත්වය හේතුකරගෙන මේ වන විට වර්ණ විකෘතිතාවකට ලක්වී තිබේ. වර්තමානය වන විට සිතුවම ආශ්‍රිතව තැඹිලි වර්ණය පමණක් ඉතිරි වී ඇත. උෂ්ණත්වය මෙන්ම වර්ෂාව හේතුවෙන් කණ්ඨක චෛත්‍යය ආශ්‍රිතව භායනකාරක වර්ධනය වී ඇත. විශේෂයෙන් වර්ෂා ජලය නිසා ස්තූප ගර්භය මත ලයිකන හා දිලීර වර්ධනය වීම, සතර වාහල්කඩ ඇති කැටයම් හා මූර්ති මත පෙදපාසි බැඳීම හේතුවෙන් ස්මාරකය භායන තත්ත්වයට පත්ව තිබේ. මෙම තත්ත්වය බහුලවම දැකගත හැකි වනුයේ බටහිර වාහල්කඩට අයත් කැටයම් හා මූර්තිවලය. ලවණ මිශ්‍ර වර්ෂා ජලය හේතුවෙන් ස්තූප ගර්භයේ සිතුවම් බොදවීමකට ලක්වී තිබේ. ආර්ද්‍රතාවය හේතුවෙන් කණ්ඨක චෛත්‍යය භායනයට ලක්වී තිබේ. වාහල්කඩ ආශ්‍රිත මූර්තිමත හා උතුරු වාහල්කඩහි ඇති කාන්තා මූර්තියක බඳ කොටසෙහි සුදුපැහැ ලයිකන වර්ධනයක් වී ඇත. සුළඟ මගින් ද කණ්ඨක චෛත්‍යය ආශ්‍රිත ස්වාභාවික භායනය වීම් සිදු වේ. සුළඟ සමඟ මිශ්‍ර වූ වැලි ස්තූප දකුණු වාහල්කඩහි ඇත්රූප හා වාමන රූප මත වැදීම නිසා සුදු පැහැති සිලිකාමය කුඩු තැන්පත්වීමත් ස්තූප ගර්භයේ බටහිර කොටසේ බීජ රෝපණය වී ශාක ඇති වීම දැකගත හැකිය. මෙලෙස ස්වාභාවික භායනකාරක මගින් භායනයට ලක්ව ඇති කණ්ඨක චෛත්‍යය තවදුරටත් විනාශය අවම කරගැනීම සඳහා ක්‍රියාමාර්ග ගැනීම කාලෝචිතය.

ප්‍රමුඛ පද : අනුරාධපුර යුගය, කණ්ඨක චෛත්‍යය, මිහින්තලේ, ස්තූප, ස්වාභාවික භායනකාරක

^{1 2 3} පුරාවිද්‍යා හා උරුම කළමනාකරණ අධ්‍යයනාංශය, ශ්‍රී ලංකා රජරට විශ්වවිද්‍යාලය
gunasekaranirra@gmail.com